

Allergi er et voksende problem, som kalder på fokus hos alle inden for den kosmetiske branche. Og desværre viser de seneste europæiske tal, at udviklingen - på trods af forskellige tiltag, også fra industrien selv - fortsat går den gale vej.

Bare SÅ irriterende!

Af Helle Forum

At noget, der skal forskønne os og give os velvære, kan gå hen og gøre det stik modsatte, er da bogstaveligt talt SÅ irriterende - i hvert fald for dem, der bliver ramt af allergi. Og at det er et problem, der skal tages seriøst, og som vi alle bør være opmærksomme på risikoen for, er der ingen tvivl om. Men heldigvis er der flere tegn på, at man inden for parfumeindustrien gerne påtager sig et øget ansvar. Oplagt ved at være endnu mere kritisk med at undgå allergener i sine produkter - men også ved at skaffe sig hjælp og rådgivning udefra.

Det er netop, hvad AllergyCertified tilbyder: en dansk baseret, international certificeringsorganisation, grundlagt i 2015 af toksikolog Ewa Daniél og Lene Stiil, der fungerer som administrativ leder. Med AllergyCertified-logoet og sloganet "One World, One Label" tilbyder virksomheden den første, internationale mærkningsordning, der garanterer forbrugeren, at her er der gjort "alt menneskeligt muligt" for at kigge hver eneste ingrediens minutiøst efter i sømmene med henblik på at sikre imod enhver form for kendte allergener.

Det er en god nyhed for alle forbrugere, der gerne vil minimere risikoen for at udvikle allergiproblemer - på sin vis løfter mærket jo med ét det tunge ansvar om at studere INCI-listen på produkt efter produkt fra den enkelte forbrugers skuldre.

To primære former for allergi

"Når vi taler allergiproblemer, handler det om to primære typer", fortæller Ewa Daniél. "Type 1 er straksreaktionen, der ofte relaterer sig til fx fødevarerallergi og pollenallergi. Type 4 er en sen-reaktion, som kontaktallergi". Hun fortæller videre, at fødevarerallergi typisk udløses af proteiner, mens det ved kontaktallergi skyldes lavmolekylære (dvs. meget, meget små, under 1.000 Dalton) kemiske stoffer, haptener. Og det er naturligvis denne gren, der først og fremmest er relevant på kosmetikområdet.

"Generelt kan man sige, at jo mindre molekyler, desto større risiko", fortsætter Ewa Daniél og forklarer, at det også vil sige, at kendte stoffer - som ikke regnes for allergi-problematisk - faktisk bør vurderes forfra, hvis stoffet udvikles i nanoform. Fordi det kan ændre indtrængningsevnen... og dermed give en ændret mulighed for at reagere med huden.

Men ikke kun nye teknologier, også

Kurveblomster og PPD

Der findes en næsten religiøs debat omkring naturlige kontra syntetiske ingredienser. Men der kan ikke herske nogen tvivl om, at naturen har en akilleshæl, når det gælder allergi, ikke mindst inden for kurveblomstfamilien. Dens medlemmer tæller plantekendisser som kamille, morgenfrue, kornblomst og solsikke, for blot at nævne et par eksempler. Familien indeholder mere end 25.000 arter, hvoraf mere end 200 er kendte kontaktallergener - med *sesquiterpene lactone* (SLs) som det mest problematiske.

Men det er et kompliceret univers. Fx er ikke al kamille skabt ens. Arten *chamomila rectioca* er meget slem allergimæssigt. Mens en anden kamilleart, *antimiss nobilis*, nærmest er helt fri for allergiproblemer. Og forskellen er netop et højt kontra et lavt indhold af *sesquiterpener*.

En anden storsynder er PPD (paraphenylendiamin), der - som nævnt i artiklen - ofte ses i hårfarve, i sorte henna-tatoveringer og sort tøj. Så et vigtigt råd: vask altid nyt tøj, og især sort tøj, før du bruger det første gang.

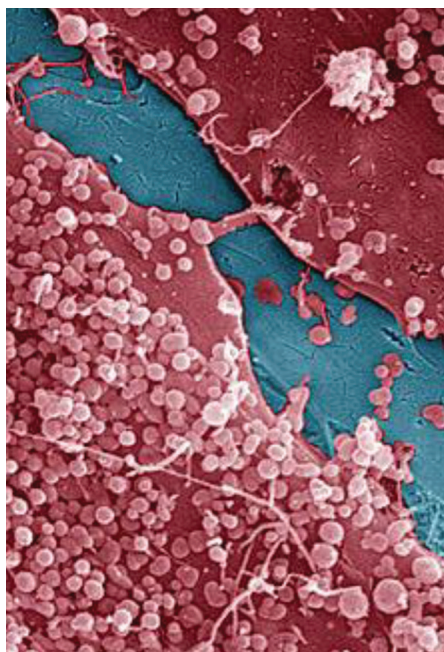
et ændret forbrugsmønster har betydning. Alle stoffer undersøges i udgangspunktet for deres virkning på normal, intakt hud. Men hvis du bruger en *roller*, som jo laver huller i huden, vil det også give ingredienserne en anden indtrængningsevne. Og igen er der altså reelt tale om en ny situation, som kræver ny vurdering.

Vi er alle i risiko

Når det gælder kontaktallergi som fx parfumeallergi kan ingen sige sig fri for at være i risiko. Kontaktallergi skyldes nemlig ikke fx en arvelig disponering, det er noget, man "selv skaffer sig", hvilket vil sige, at årsagen entydigt skal findes i ens livsstil, ens forbrugsvaner.

Den gode nyhed er så, at man heller ikke risikerer at give en kontaktallergisk disponering videre til sine børn - et stof skal altid på egen hud, før der kan opstå problemer.

Til gengæld er det sikker viden, at risikoen for at udvikle problemer øges, hvis man udsættes for samme stoffer over længere tid. Det vil sige, at det

Eksemhud vs sund hud

To billeder af hud... det ene eksemhud, det andet sund hud. På eksemhuden er hudens naturlige mikrobiom nærmest fraværende, mens den sunde hud faktisk ikke er til at få øje på for dens lag-på-lag af forskellige mikrober, der opbygger et stærkt og beskyttende mikrobiom. Billedet er hentet fra Esse Skincare og illustrerer, at en sund mikrobe flora er afgørende vigtigt for at bevare en sund hud.

ikke er smart at bruge samme produkter over lange perioder. Faktisk er det ikke spor usædvanligt, at man bruger et produkt i årevis og netop derfor tror, at her er fred og ingen fare... men pludselig bliver man så allergisk over for det. Det kan for mange forbrugere ligefrem være lidt tricky, for måske kommer man slet ikke i tanke om, at det kan være netop dette produkt, der er synderen - det føler man sig måske ekstra tryk ved, fordi man har brugt det så længe, "og det har jo aldrig givet årsag til problemer".

Ewa Daniél forklarer, at man faktisk ikke ved noget som helst om, hvorfor nogle synes at have meget let ved at reagere - mens andre kan gå upåvirkede gennem livet. "Man har testet personer med børneeksem i forventning om, at de ville være disponeret - men man fandt faktisk det stik modsatte. Måske fordi deres immunsystem i forvejen er travlt optaget, så det ikke reagerer så nemt på andre stoffer", fortæller hun.

Er det kontaktallergi?

Et sikkert tegn på, at der er tale om en kontaktallergi som fx parfumeallergi er, at der går fra 24 og op til 72 timer fra brug af det problematiske stof, til allergien viser sig. Stoffet skal simpelthen nå at reagere med kroppens T-celler, og det tager lidt tid.

Så hvis du bruger en creme og efter kort tid får problemer, er der ikke tale om kontaktallergi. I hvert fald *ikke* med dét produkt... du må tænke længere tilbage til, hvad du brugte i går eller

i forgårs... eller søge en anden forklaring. Der kan være tale om en straksreaktion, som ikke sjældent ses forårsaget af bakterie- eller svampevækst i et produkt, der er blevet for gammelt, for blot at nævne én mulighed. For der kan være grund til at kigge bredt - som Ewa Daniél siger: "Man tror, det er den nye body lotion, man ikke kan tåle - men så viser det sig at være de nye, sorte bukser, man havde på for et par dage siden, og som man ikke fik vasket inden første brug".

Og det er noget, der er grund til at tage alvorligt, for har du først fået kontaktallergi, er det ikke noget, der forsvinder igen. Du har fået en ny, trofast ledsager på livets vej, som du må lære at omgås og leve med.

De lumske krydsreaktioner

Er man først blevet allergisk over for et stof (eller flere), er det vigtigt at være opmærksom på, at kroppen kan finde på at krydsreagere med andre, der minder om dem i opbygning. Et kendt smertensbarn er den sorte farve PPD, vi kender fra både hårfarve, sorte hennafarvninger, kosmetik og tøj. Den minder i opbygning om stoffer, der findes i tandlægens lokalbedøvelse - og uventet at reagere på den kan være ikke helt ufarligt.

Men fælles for krydsreaktioner er, at forbindelsen kan være svær at

De 26 deklarationspligtige stoffer samt kendte allergifremkaldende konserveringsmidler:

- 2-bromo-2-nitropropane-1,3-diol
- 5-bromo-5-nitro-1,3-dioxane
- Alpha isomethylionone
- Amyl cinnamal
- Amylcinnamyl alcohol
- Anisyl alcohol
- Benzyl alcohol
- Benzyl cinnamate
- Benzyl salicylate
- Benzylhemiformal
- Benzym benzoate
- Butylphenyl methylpropional
- Cinnamal
- Cinnamyl alcohol
- Citral
- Citronellol
- Coumarin
- Diazolidinyl urea
- DMDM hydantoin
- Eugenol
- Evernia furfuraceae
- Evernia prunastri
- Farnesol
- Geraniol
- Hexyl cinnamal
- Hydroxycitronellal
- Hydroxyisohexyl 3-cyclohexene carboxal dehyde
- Imidazolidinyl urea
- Isoeugenol
- Limonene
- Linalool
- Methenamine
- Methyl 2-octynoate
- Methylchloroisothiazolinone (MCI)
- Methylisothiazolinone (MI)
- Paraformaldehyd
- Quaternium-15
- Sodium hydroxymethylglycinate

finde - hvis du ikke lige ved det på forhånd, tænker du jo nok ikke på lokalbedøvelse som noget risikabelt, blot fordi du er allergisk over for sort farve. Og det gælder mange andre stoffer også - at udrede sådanne sammenhænge kan være meget svært, både for den ramte og for den behandlende hudlæge.

Hvad er et allergen?

Det er ganske enkelt betegnelsen for et stof med en kendt risiko for at kunne give allergi.

Nye allergital

Inden for allergi ligger vi videns- og informationsmæssigt ret godt til her i Danmark, fordi Videncenter for Allergi gennem mange år har indsamlet tal og statistikker fra hudlægerne. Men europæiske undersøgelser viser alligevel overraskende tal - og ikke af det gode.

Der er nemlig en entydig forværring at spore. Flere bliver ramt. Og mange bliver ramt i langt yngre alder. Som Ewa Daniél udtrykker det: "For 10 år siden var det kun kvinder, der fik parfumeallergi - og de var over 70 år, før de fik det". I dag kommer ikke kun mændene efter, men også unge... og endda små børn.

Resultaterne af et befolkningstudie i fem lande (Sverige, Tyskland, Holland, Portugal og Italien) offentliggjort i British Journal of Dermatology i 2015¹ viste, at ikke mindre end 27% af den voksne befolkning i alderen 18-74 år havde kontaktallergi omfattende et eller flere kemiske stoffer. Mere end hver fjerde! De største syndere er metaller (typisk smykker, men også computere og briller lister højt), der står for 15,5% - og det er jo "ikke os" her i den kosmetiske branche.

Det er til gengæld konserveringsmidler, som står for 6,2% - og parfume med 4,5%. Kvinderne er de værst ramte - 33,6%, men de er jo også de største forbrugere. Mændene udgør 16,2%.

Læge, Ph.d. studerende, Niels Højsager Bennike fra Videncenter for Allergi kommenterer: "Vi ser hos os, at shower-produkter - altså wash-off produkter - i dag har overhalet deodoranter som hyppigste årsag til allergi. Det skyldes formodentlig både, at mange stoffer er tilladt i højere koncentrationer i denne produktty-

pe - men også, at de bruges ofte - dagligt eller flere gange dagligt, som fx flydende sæbe".

Niels Højsager Bennike beretter endvidere, at man på Videncenter for Allergi har sammenlignet tal fra to 5-års perioder, 2006-2010 og 2011-2015, som viser, at den største stigning i allergi ses inden for hårstyling og makeup... hvilket også har den uheldige konsekvens, at parfumeallergien hos flere og flere viser sig som problemer i ansigt og hovedbund, hvor det tidligere primært var armhulerne.

Men helt generelt øges risikoen stadig med alderen. Det er senest bekræftet i en engelsk undersøgelse af mennesker, der arbejder i sundhedssektoren².

Stigende problemer blandt børn

Hvad værre er, ser vi nu også problemer hos børn. De er jo også forbrugere, og de udsættes tidligere og tidligere for flere og flere produkter. Engelske undersøgelser - fremlagt på European Society of Contact Dermatitis' (ESCD) seneste konference i september 2016 i Manchester - viser, at der kan påvises kontaktallergi hos ikke mindre end 20% af engelske børn. Tal fra Portugal konstaterer kontaktallergi hos 13,3% af alle børn i alderen 5-14 år - mens en dansk undersøgelse fra Odense af 8-klasses-elever har vist, at 15,2% er ramt. Det følges op af en anden undersøgelse fra Odense³, der viste, at 2% af byens teenagere specifikt havde parfumeallergi.

Tal som disse er ifølge Ewa Daniél foruroligende, for tidligere så man ganske enkelt ikke kontaktallergi hos børn og unge. At også de udsættes for flere og flere ting, giver altså pote, hvis lidt ironi er tilladt i denne ikke spor morsomme sammenhæng. Derfor skal lægestanden vænne sig til at tænke i kontaktallergi som mulig forklaring ved eksemproblemer i tidlig alder, især hvis problemet ikke løser sig med

MI - Methylisothiazolinone

MI er fra december 2016 i EU blevet forbudt i leave-on-produkter som cremer, mens det stadig er tilladt i værdier op til 100 ppm (parts per million) i rinse-off produkter. Men er man allergisk over for MI, vil man fortsat kunne reagere også på indhold i den størrelsesorden. Undersøgelser tyder på, at man skal helt ned på 15 ppm, før risikoen forsvinder. Det er formodentlig noget, EUs Videnskabelige Komité for forbrugersikkerhed vil kigge nærmere på i indøværende år. I 6 ud af 10 tilfælde af allergi over for MI skyldes det cremer, vådservietter, sæber og shampoo.⁵

den normale behandling med steroidcremer. Det er jo trist at køre på i årevis med så skrap medicin, hvis problemet måske er kontaktallergi fremkaldt af brug af vådservietter.

For når de mindste rammes, er det især vådservietterne, der ser ud til at være de store syndere - "der er jo tale om stoffer, der bliver på huden - man tørrer med vådservietten og vasker ikke af bagefter", kommenterer Ewa Daniél. Hun anbefaler, at man under ingen omstændigheder bruger vådservietter ved hvert bleskift, men kun, når man fx er hjemmefra - og opfordrer til, at man ikke glemmer, at vaskeklud og vand altså er en udmærket ting.

Måske er problemet endnu større: vi tester slet ikke godt nok

OK, du har et problem, du bliver undersøgt. Det vil typisk ske med en lap-petest med den ene - eller begge - de blandinger, man har vedtaget at teste med: FragranceMix I og FragranceMix II (herefter forkortet til FM I og II).

FM I indeholder 8 stoffer, FM II 6, og de tilsammen 14 er alle inkluderet i de 26 særligt allergene/deklarationspligtige stoffer.

Hos Videncenter for Allergi tester man dog rutinemæssigt for alle 26.

Men ifølge Niels Højsager Bennike er der til dags dato identificeret i alt 127 kendte hudsensibiliserende stoffer, som ud fra et fagligt og patientmæssigt synspunkt burde være deklarationspligtige på forbrugerprodukter.

Nu er der ingen naturlov, der siger, at det netop er et af de stoffer, du bliver testet for, der er skyld i dine problemer. Derfor: Har du selv mistanke til produkter som årsag, bør du altid selv tage dem med til lægen, så de kan indgå i testen.

Men den begrænsede testning kan have en anden konsekvens. Du bliver måske sendt hjem fra lægen med en besked om, at der ikke ses kontaktallergi. Og så tror du måske på det, fortsætter med at bruge dine sædvanlige produkter - og bliver ved med at have problemer, som ingen bare kender årsagen til. Så måske går der i virkeligheden en masse kontaktallergikere rundt, som slet ikke indgår i nogen statistikker. OG som heller ikke får den hjælp, de behøver.

Når producenten ikke en gang selv ved det

For at et produkt kan få lov til at bruge AllergyCertified-logoet, er der kigget grundigt på indholdet. Ikke kun på selve ingredienserne, vel at mærke - også på råvarerne (som ofte kan være forskellige blandinger).

Et problem er, at visse stoffer ifølge kosmetikforordningen ikke anses som ingredienser og derfor heller ikke er deklareringspligtige. Men råvarer kan også indeholde urenheder, eller der kan under fremstillingen blive anvendt hjælpestoffer, som ikke indgår i det færdige produkt, men som kan være problematiske.

Faktisk blev de hos AllergyCertified selv overraskede, da det viste sig, at der i produkter kan indgå stoffer, som fx er benyttet til konservering hos råvareproducenten... som kosmetikproducenten selv slet ikke er opmærksom på.

Oplysninger om dette skal ligge i råvarenes såkaldte MSDS (Material Data Safety Sheet). En dansk undersøgelse⁴ viste, at der fx kunne konstateres fejl og mangler ved 18,6% af MSDS'erne, og at der i 20,4% af tilfældene ikke var nævnt noget om allergi, selv om råvareren indeholdt et allergen. Det kan skyldes, at en leverandør af konkurrencehensyn ikke ønsker at oplyse om den præcise sammensætning af en blanding - men de manglende oplysninger kan bl.a. betyde, at det er svært for hudlægerne at aflæse et præcist indhold af et produkt og dermed kunne give en korrekt diagnose.

Fra hår til negle

Som faggruppe begyndte frisørerne som de alvorligst allergiramte. Men i dag er der et skift i fokus til negleteknikere - OG personer, der får kunstige negle.

Ewa Daniél fortæller, at her er det limstofferne - acrylaterne - der er problematiske, for deres indholdsstoffer er meget allergifremkaldende i den tid, der går, inden de hærdes under UV-lys. Stofferne kan trænge ind i huden hos tekniker og forbruger... nogle af dem vil også fordampe og kan inhaleres.

I øvrigt har selve den udstrakte brug af UV ved neglene også betydet, at man begynder at se tilfælde af hudkræft i huden heromkring... men det er en anden historie.

Et væsentligt aspekt er, at nogle forbrugere gør-det-selv. De køber egne kits, men er måske ikke helt med på, hvordan de bruges korrekt. Derfor får de måske ikke hærdet limen ordentligt. Eller fejl i de tilhørende UV-lamper kan betyde manglende hærdning af acrylaterne, ifølge Ewa Daniél. Samme acrylater bruges i øvrigt også som lim til hår- og vippeextensions - med samme risikoprofil.

Efterskrift

Hvor alvorligt skal vi tage alt dette? Meget alvorligt må det logiske svar på den ene side være - fordi de mennesker, der bliver ramt, ofte rammes hårdt med mange fysiske og/eller kosmetiske gener og måske smerter. For dem kan det være altafgørende for de-

Astma-Allergi Danmark

Forskellen på Allergy-Certified og Astma-Allergiforbundets mærkning

Den største forskel er, at Allergy-Certified (AC) er en international certificering og kan dermed bruges i samtlige lande, hvor produktet sælges. AC tillader ikke klassificeret allergene, carcinogene eller hormonforstyrrende stoffer.

Astma-Allergi Danmarks deklara-tionsordning er en lokal, dansk mærkningsordning, der fokuserer på astma og allergi.

res fremtidige sundhed og livskvalitet, at de får en reel mulighed for at navigere uden om de stoffer, de ikke tåler - ved hjælp af lovgivning, oplysning, og en ansvarlig holdning hos branchen selv og fra producenterne, og med grundige, gennemskelige deklara-tioner, suppleret af kvalificerede allergi-mærkninger. Og de forbrugere, der ønsker at anvende et forsigtigheds-princip, skal naturligvis have nemt ved at finde produkter, hvor risikoen for allergi er minimal.

På den anden side: fordi nogle er fx lavendelallergikere, skal det vel ikke medføre, at lavendel kræves fjernet fra hylderne. Der er jo forsat masser af mennesker, der uden antydning af problemer kan bruge denne ingrediens, der for mange er vidunderligt vel-gørende. I øvrigt samme problematik som ved mælkeallergi: fordi nogen ikke tåler mælk, skal mælk vel ikke for-bydes på hylderne i supermarkedet.

Eller sagt på en anden måde: fordi et stof er problematisk for nogle, be-høver det ikke automatisk blive band-lyst... det kan fortsat have fine og gode egenskaber, som masser af mennesker kan have glæde af.

¹ Diepgen T.L et al "Prevalence of fragrance contact allergy in the general population of five European countries, a cross-sectional study."

² Buckley DA, Rycraft R, "The frequency of fragrance allergy in patch test persons increases with age". *British Journal of Dermatology*.

³ Jensen CS et al, *British Journal of Dermatology*.

⁴ Difficulty in using Material Safety Data Sheets to analyze occupational exposures to allergens. Friis UT, Menné T, Flyvholm MA, Bonde JP, Johansen JD.

⁵ ESCD Manchester, September 2016.

FM I og FM II

Table 1:

Ingredients of Fragrance Mix I (FM I; 8% allergens in petrolatum).

Single constituent: INCI name (common name)	Conc. (%)
Amyl cinnamal (alpha-amyl cinnamal)	1
Cinnamyl alcohol (cinnamic alcohol)	1
Cinnamal (cinnamic aldehyde)	1
Eugenol	1
Geraniol	1
Hydroxycitronellal	1
Isoeugenol	1
Evernia prunastri (oak moss absolute)	1

Table 2:

Ingredients of Fragrance Mix II (FM II; 14% allergens in petrolatum).

Single constituent: INCI name (common name)	Conc. (%)
Citronellol	0.5
Citral	1.0
Coumarin	2.5
Hydroxyisohexyl 3-cyclohexene carboxaldehyde (HICC)	2.5
Farnesol	2.5
Alpha-hexyl-cinnamal	5.0